

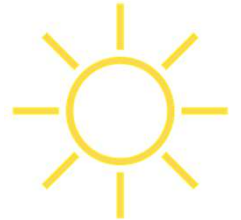
Zesde stakeholderbijeenkomst Waterstofdragers – fase 2

17 februari 2025

Dagvoorzitter: Fenna van de Watering (RVO)

Ga staan als je...

OPWARMEN

- 1** De Kamerbrief waterstofdragers van november hebt gelezen
- 2** In de pauze met je buur wilt kennismaken
- 3** Vanmorgen ook even in het zonnetje hebt gestaan

Programma

- > 13:15 inhoudelijk programma
 - Toelichting - Fase 2 kabinetsvisie waterstofdragers
 - Presentatie - (concept) resultaten onderzoek sturingsinstrumenten
 - Interactieve feedback
- > 14:50 Pauze
- > 15:20 Vervolg inhoudelijk programma
 - In gesprek - afspraken over sturing
 - Toelichting - Onderzoek naar risico's, effecten en handelingsperspectief
 - Toelichting - Internationale inzet
- > 16:20 Rondvraag en afronding
- > 16:35 Borrel en netwerken

Fase 2 kabinetsvisie waterstofdragers

Toelichting

Jeroen van Bochove (KGG) en Rindert
Groeneveld (IenW)

Inhoud

- › Stand van zaken
- › Vervolgacties fase 2
 - Twee categorieën
 - Prioritering

Stand van zaken

- > Kabinetsvisie 22 november jl. verzonden aan Tweede Kamer
- > Relatief zacht geland
 - Beperkte berichtgeving in de media
 - Beperkt aantal reactiebrieven
 - Weinig aandacht in Commissiedebat 16 januari jl.
- > Vragen / opmerkingen (medeoverheden) vooral over:
 - Steun op hoofdlijnen voor de visie, integrale benadering, oog voor veiligheid
 - Wens tot blijvende betrokkenheid
 - Vragen over DRC-besluit ammoniakbuis i.r.t. voorkeur voor buisleidingen
- > Kabinetsvisie bevat meerdere vervolgacties
- > Nieuwe Kamerbrief voorzien medio 2025 (over afspraken m.b.t. sturing)

Twee categorieën vervolgacties

1. Implementatie van de visie

- › Uitdragen nationaal en internationaal: toelichten, vertalingen, communicatiemateriaal
- › Voortzetten bestaande afstemming, visie ook inbrengen in andere beleidstrajecten
- › Uitwerken van en afspraken maken over sturingsopties
- › LH2 doorvoer per binnenvaart mogelijk maken

2. Verdiepen en actueel houden van de visie

- › Diverse acties / onderzoeken, bijvoorbeeld:
 - Risico's, effecten en handelingsperspectief bij incidenten met waterstofdragers
 - Gekoeld vloeibare ammoniak: preferent i.g.v. binnenvaart? Mogelijk maken voor spoor en weg?
 - Nieuwe versie veiligheidsrichtsnoer
 - Landelijke effectenstudie/knelpuntenanalyse (n.a.v. brede omgevingsverkenningen in havens)
 - Nadere analyse rol waterstofdragers i.r.t. ondergrondse waterstofopslag en strategische reserves
 - ...
- › Monitoring (technologie, markt, vervoersstromen) en periodieke actualisatie

Prioritering vervolgacties

1. Implementatie van de visie

- › Uitdragen nationaal en internationaal: toelichten, vertalingen, communicatiemateriaal
- › Voortzetten bestaande afstemming, visie ook inbrengen in andere beleidstrajecten
- › Uitwerken van en afspraken maken over sturingsopties
- › LH2 doorvoer per binnenvaart mogelijk maken

2. Verdiepen en actueel houden van de visie

- › Diverse acties / onderzoeken, bijvoorbeeld:
 - Risico's, effecten en handelingsperspectief bij incidenten met waterstofdragers
 - Gekoeld vloeibare ammoniak: preferent i.g.v. binnenvaart? Mogelijk maken voor spoor en weg?
 - Nieuwe versie veiligheidsrichtsnoer
 - Landelijke effectenstudie/knelpuntenanalyse (n.a.v. brede omgevingsverkenningen in havens)
 - Nadere analyse rol waterstofdragers i.r.t. ondergrondse waterstofopslag en strategische reserves
 - ...
- › Monitoring (technologie, markt, vervoersstromen) en periodieke actualisatie

Vragen

- > Welke feedback hebben jullie van anderen teruggekregen op de visie?
- > Herkennen jullie de prioritering?
- > Aan welke vervolgacties verwachten jullie een bijdrage te leveren?

(concept) resultaten onderzoek sturingsinstrumenten

Toelichting onderzoek

Carel Kijne (KGG)

Sturingsmogelijkheden voor omgevingsveiligheid in de energietransitie

Wouter Verbeek

Agenda

01. Methodologie

02. Overzicht sturingsinstrumenten

03. Conclusies en aanbevelingen

METHODOLOGIE

Onze onderzoeksmethodiek bestaat uit 4 onderdelen

Interviews met stakeholders

Systematische analyse instrumenten stakeholders

Interviews in het kader van out-of-the-boxmethoden

Systematische analyse instrumenten vanuit het publiek- en privaatrecht

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Gemeente

- Opstellen van een gemeentelijke omgevingsvisie
- Opstellen van een programma voor de fysieke leefomgeving
- Opstellen van een omgevingsplan
- Verlenen van een omgevingsvergunning
- Nemen van een routeringsbesluit
- Instellen van voorbeschermingsregels
- Uitoefenen van eigenaarsrechten van grond
- Uitoefenen van stem- en vergaderrecht als aandeelhouder
- Stellen van regels op basis van de brandbeveiligingsordening
- Als bevoegd gezag een milieueffectrapportage verplicht stellen
- Als bevoegd gezag de scope van de milieueffectrapportage vaststellen
- Als bevoegd gezag aan de commissie mer een advies vragen over een milieueffectrapportage

De sturingsinstrumenten

Provincie

- Opstellen van een provinciale omgevingsvisie (POVI)
- Adviseren over een omgevingsplan
- Vaststellen van de omgevingsverordening
- Opstellen instructieregels
- Nemen van een projectbesluit
- Verlenen van een omgevingsvergunning
- Nemen van een routeringsbesluit
- Opstellen van een (plan of) programma voor de fysieke leefomgeving
- Beoordelen van de pMIEK-status van projecten
- Uitoefenen van eigenaarsrechten van grond
- Als bevoegd gezag een milieueffectrapportage verplicht stellen
- Als bevoegd gezag de scope van de milieueffectrapportage vaststellen
- Als bevoegd gezag aan de commissie mer een advies vragen over een milieueffectrapportage

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Ministerie van VRO

- Opstellen van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
- Ondersteunen bij het opstellen van de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies
- Bepalen ontwikkelingsperspectief NOVEX-gebieden
- Opstellen van richtlijnen voor verlenen van omgevingsvergunningen
- Opstellen instructieregels
- Het nemen van een projectbesluit
- Wijzigen van het BAL, Bbl of het Omgevingsbesluit
- Als bevoegd gezag een milieueffectrapportage verplicht stellen
- Als bevoegd gezag de scope van de milieueffectrapportage vaststellen
- Als bevoegd gezag aan de commissie mer een advies vragen over een milieueffectrapportage

De sturingsinstrumenten

Ministerie van I&W

- Weigeren of beperken van ontheffingen o.g.v. regelingen vervoer gevaarlijke stoffen
- Nemen van routeringsbesluit
- Aanpassen van risicoplafonds in Basisnet
- Aanleggen van infrastructuur
- Subsidiëren of beprijzen van specifieke infrastructuur
- Uitkopen van bedrijven om ze te laten stoppen met hun activiteiten
- Al dan niet verlenen van vergunningen voor beperkingengebiedactiviteit
- Inzetten van de onderzoek- en inspanningsplicht o.b.v. de beleidsregels beoordeling tracébesluiten
- Aanmerken PGS'en als Best Beschikbare Techniek en wettelijk verbindend verklaren
- Informeren via het Register Externe Veiligheidsrisico's
- Als bevoegd gezag een milieueffectrapportage verplicht stellen
- Als bevoegd gezag de scope van de milieueffectrapportage vaststellen
- Als bevoegd gezag aan de commissie mer een advies vragen over een milieueffectrapportage

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Rijkswaterstaat

- Uitvoeren van beperkingsbeleid door tunnels

Netherlands Foreign Investment Agency

- Meegeven randvoorwaarden in gesprekken met buitenlandse partijen

Omgevingsdiensten

- Verlenen van een omgevingsvergunning

Veiligheidsregio's

- Opstellen van een beleidsplan voor de veiligheidsregio
- Opstellen van een crisisplan voor de veiligheidsregio
- Opstellen van een rampbestrijdingsplan voor de veiligheidsregio
- Aanwijzen van locaties die bedrijfsbrandweerplichtig zijn
- Adviseren bij vergunningsverlening

De sturingsinstrumenten

Ministerie van KGG

- Opstellen van een langetermijnvisie 'Nationaal Plan Energiesysteem'
- Faciliteren van financiering (op voorwaarden) middels het klimaatfonds
- Opstellen Cluster Energiestrategie (CES)
- Opstellen Regionale Energiestrategie (RES)
- Opstellen van maatwerkafspraken
- Aanpassing afname RFNBO
- Subsidiëren van projecten
- Beoordelen van MIEK-status van projecten
- Het nemen van een projectbesluit
- Beoordelen van PCI status in het kader van het CEF
- Opstellen van ministeriele richtsnoeren
- Vaststellen en uitvoeren van Programma Energiehoofdstructuur
- Als bevoegd gezag een milieueffectrapportage verplicht stellen
- Als bevoegd gezag de scope van de milieueffectrapportage vaststellen
- Als bevoegd gezag aan de commissie mer een advies vragen over een milieueffectrapportage

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Private partijen in de waterstofketen

- Vaststellen van een prijs
- Kiezen van een locatie
- Kiezen van een modaliteit
- Maken van keuzes in ontwerpen uitvoering gericht op omgevingsveiligheid
- Uitkopen van omwonenden (burgers of andere bedrijven)
- Kiezen van een specifiek soort waterstofdrager
- Kiezen van samenwerkingspartners
- Instellen van certificeringstelsels of keurmerken

Havenbedrijven

- Lobby bij de International Maritime Organization (IMO)
- Contracteren binnen het havengebied
- Beperken van de bevoegdheden van havenbedrijven door het Rijk
- Uitoefenen van eigenaarsrechten van grond
- Voeren van informeel overleg
- Communicatie met de media

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Waterschappen

- Vaststellen van de waterschapverordening
- Het nemen van een projectbesluit

RVO

- Verlenen van subsidies
- Aanpassen van de vereisten voor subsidiebeschikkingen
- Adviseren, verstrekken van informatie en delen van kennis

Nederlands Instituut Publieke Veiligheid

- Bepalen van de onderzoeksagenda
- Onderwijzen van professionals
- Bieden van ondersteuning aan veiligheidsregio's
- Adviseren, verstrekken van informatie en delen van kennis

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

(Bedrijf)Brandweer

- Geven van (formeel) advies

Ministerie van Financiën

- Treffen van expliciete belastingregelingen
- Uitoefenen van stem- en vergaderrecht als aandeelhouder

Prorail

- Sturen middels het capaciteitsaanvraag- en reserveringsproces van spoorvervoer
- Aanpassen van de toerekening van diensten voor spoorvervoer

RIVM

- Aanpassen van rekenmethoden Omgevingsveiligheid
- Communiceren in of over onderzoek

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Beheerorganisatie van de Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen

- Beoordelen van risico's en maatregelen door een PGS-team
- Prioriteren van PGS'en

GGD GHOR

- Geven van (formeel) advies
- Het deelnemen aan (informele) overleggen

Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)

- Adviseren bij vergunningsverlening voor milieubelastende activiteiten
- Delen van kennis met vervoerders van gevaarlijke stoffen

CBR

- Vaststellen van opleidingen en examenrichtlijnen in het kader van vervoer van gevaarlijke stoffen

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

De commissie mer

- Toetsen van en adviseren over mer rapportages

Algemene sturingsmogelijkheden voor overheden

- Communicatie via officiële stukken zoals Kamerbrieven en Raadsbrieven
- Sturen middels de te hanteren termijnen
- Overleggen met medeoverheden
- Lobbyen rond internationale wet- en regelgeving

OVERZICHT STURINGSINSTRUMENTEN

De sturingsinstrumenten

Algemene sturingsmogelijkheden

- Indienen zienswijze, bezwaar aantekenen en in beroep gaan
- Starten van privaatrechtelijke rechtszaken
- Sluiten van convenanten en energiediplomatie

Communicatie en lobby

- Informeren en betrekken andere stakeholders
- Voeren van informeel overleg
- Communicatie met media

Verzoeken op grond van de Wet Open Overheid

- Al dan niet (actief) openbaar maken van stukken
- Indienen van een Woo-verzoek

Zes belangrijke conclusies

1. Er is vaak sprake van een vervlogen moment
2. Weinig regie en coördinatie in versnipperd landschap
3. Behoefte aan inhoudelijke visie op welke ontwikkelingen wél en niet gewenst zijn
4. Beschikbaar instrumentarium nog niet volledig ingezet
5. Omgevingsveiligheid van waterstofdragers is technisch complex
6. Verschillende visies op of enkel hard and fast rules

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

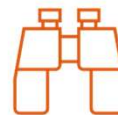
Onze aanbevelingen richt zich op effectieve sturing

Effectieve sturing

Inventarisatie
sturings-
instrumenten

Kabinetsvisie op
waterstofdragers

**Afstemming
tussen
stakeholders**

Berenschot

www.berenschot.nl

linkedin.com/berenschot

Interactieve feedback

- 1 Heb je...?
- 2 Waarom is...?
- 3 Hoe is...?
- 4 Stel dat...?
- 5 Zou je...?

Mentimeter

- > Ga naar www.menti.com
- > Code **1467 6517**

Pauze

Procesaanpak – afspraken over sturing

In gesprek

Jeroen van Bochove (KGG) en Rindert
Groeneveld (IenW)

Uit de Kamerbrief

- › “Deze visie dient als kader voor **toekomstige beleidskeuzen**. Naast beleidskeuzen van het Rijk gaat het ook om die van decentrale overheden en andere betrokken partijen, zoals (haven)bedrijven, omgevingsdiensten en netbeheerders. **Onderlinge afstemming** over de (on)mogelijkheden om te sturen is dus nodig.”
- › “Inmiddels is een verkenning opgestart om het complete pakket aan sturingsopties - met betrekking tot de visie - van het Rijk en van de andere betrokken partijen beter in kaart te brengen. Op basis daarvan zullen **nadere afspraken** worden gemaakt over de sturing in relatie tot de visie, waarbij oog zal zijn voor uitvoerbaarheid. De Kamer zal hierover medio 2025 worden geïnformeerd.”

Beleidskeuzen en afstemming

Beleidskeuzen

- › De lijn van de visie inbrengen in processen zoals energiediplomatie waterstof, Nota Ruimte, Robuust Basisnet, NPVI, DRC, MIEK, Toekomstbeeld Spoorgoederenvervoer, ZZS-beleid etc.

Afstemming

- › Blijvend contact onderhouden. Bilateraal, stakeholderbijeenkomsten, bestaande gremia (NWP, ROVERR etc.).

Van inventarisatie naar afspraken

Berenschot rapport sturingsmogelijkheden NOVEX Rotterdam bevat brede inventarisatie van sturingsopties en betrokken partijen. Ook voor het visietraject waterstofdragers geeft dit rapport de nodige handvatten.

Vragen:

- > Afspraken tussen wie?
 - Alle partijen, incl. (koepels van) bedrijven? Alleen overheden? Overheden en deelnemingen?
 - Op landelijk niveau? Per zeehaven/cluster? Hoe om te gaan met achterland?
- > Waarover?
 - Alle sturingsopties of een selectie? Welke selectie / op basis waarvan convergeren?
- > In welke vorm?
 - Verslag/besluitenlijst bestuurlijk overleg, LoI, MoU, convenant?
- > Via welk proces?
 - Nieuw proces of bestaand (bijv. NOVEX)? Doorlooptijd/planning?

Voorstel afsprakenkaders

Casuïstiek is verschillend per gebied, daarom zijn uniforme, landelijke regels wellicht niet toereikend. De vraag waarover we afspraken moeten maken en in welke vorm hangen daarom sterk samen met de locatie.

NOVEX organisatie gebruiken voor afspraken met industrie – en havenclusters over import waterstof(dragers)

Medeoverheden en uitvoeringsdiensten betrekken bij afspraken rondom het (binnenlandse) transport van waterstofdragers (provincies, gemeenten, veiligheidsregio's, omgevingsdiensten, ILT etc.)

Koepelorganisaties van het bedrijfsleven meenemen in de gehele keten (VOTOB, vervoerders, NL Hydrogen etc.)

Reacties / Vragen?

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Onderzoeksopdracht Risico's, effecten en handelingsperspectief bij incidenten met waterstofdragers

spoor,
binnenvaart,
weg,
Buizen

Jan Grimbergen (IenW)

Achtergrond bij de onderzoeksopdracht

- > behoefte aan nieuwe, actuele en onafhankelijke kennis en inzichten m.b.t. veiligheid, risico's, gebeurtenissenverloop, effecten en handelingsperspectief bij incidenten en accidenten met alle gesignaleerde waterstofdragers
- > feitelijk onderzoek: geen rekenkundige benadering
- > onderzoek gaat ook informatie opleveren over de vergelijking tussen warme en koude ammoniak

Organisatie

- > onderzoek i.o.v. IenW samen met KGG en JenV als BC
- > betrokken wordt TNO die rol krijgt als onafhankelijk VZ
- > betrokken worden onderzoekspartijen (consortium)
- > benaderd en bevroagd gaan worden diverse binnen- en buitenlandse partijen
- > eind 3^e kwartaal 2025 beoogde oplevering conceptrapport
- > tussendoor ook stavaza delen

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Internationale inzet LH2 vervoer binnenvaart

Jan Grimbergen (IenW)

Internationale inzet

- > LH2 = gekoeld vloeibare waterstof
- > ingevolge internationale voorschriften ADN mag waterstof niet in een binnenvaart tankschip vervoerd worden
- > in de Kamerbrief van november 2024 is in de visie het voornemen uitgesproken om dit vervoer, zo mogelijk, te accommoderen

Internationale inzet

- > het ADN kent mogelijkheden voor aanpassing, maar kent specifiek ook mogelijkheden voor tijdelijke afwijkingen (in principe 2 jaar) = Bijzondere machtiging
- > wat hebben we dan nodig:
 - een of meerdere initiatiefnemer(s) met een duidelijk en onderbouwd plan
 - techniek en veiligheid moeten beoordeeld worden: technische, fysische, chemische en veiligheidsdata
 - classificatiebureau - aanpassen Scheepsstoffenlijst / Certificaten goedkeuring

Toch maar weer even

- > Vervoer volgens ADR, ADN en RID – in bulk:
tankwagen, ketelwagen en tankschip

		methanol	ammoniak, samengeperst	ammoniak, gekoeld	waterstof, samengeperst	waterstof, gekoeld	natriumboor hydride
	ADR	UN 1230	UN1005	verbod	UN1049	UN1966	verbod
	RID	UN 1230	UN1005	verbod	UN1049	UN1966	verbod
	ADN	UN 1230	UN1005	ID9000	verbod	verbod	verbod

Afronding

Contactgegevens

- > Jeroen van Bochove
 - j.vanbochove@minezk.nl

- > Rindert Groeneveld
 - rindert.groeneveld@minienw.nl

- > Carel Kijne
 - c.l.r.kijne@minezk.nl

- > Jan Grimbergen
 - jan.grimbergen@minienw.nl

